

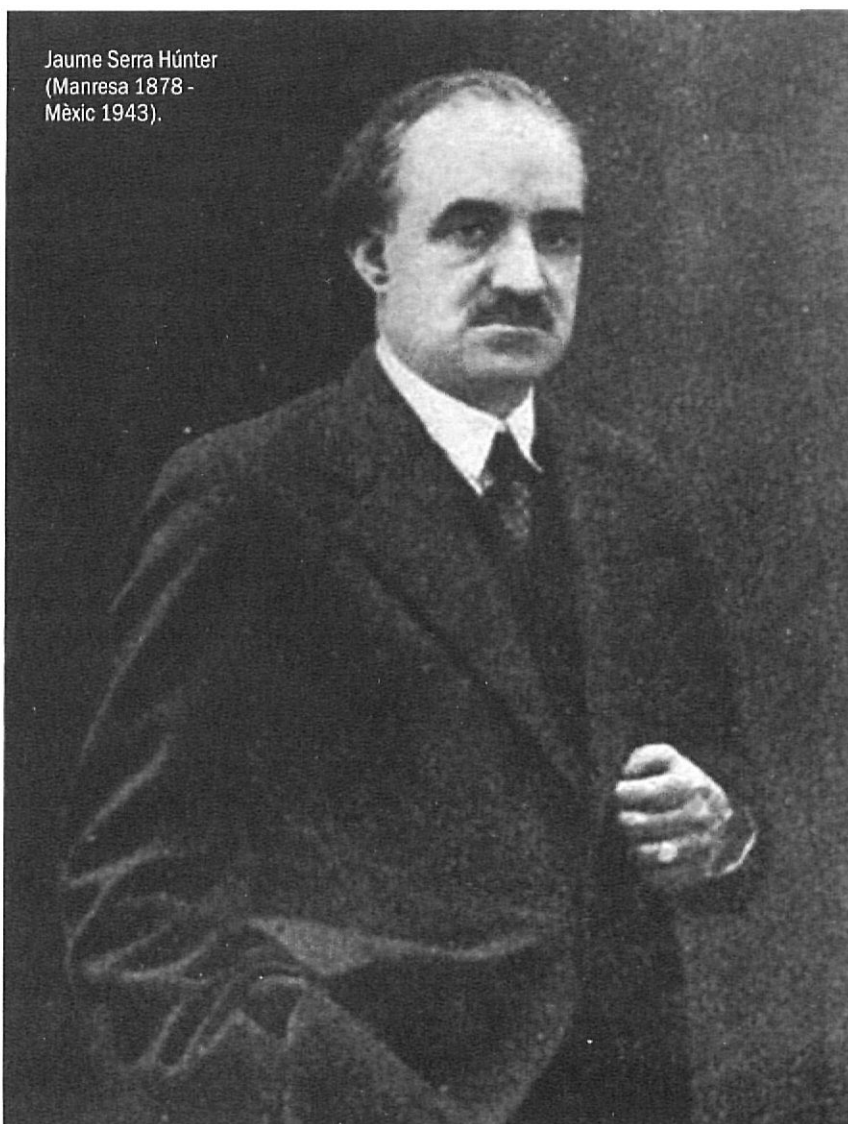
Lletres

Carles Rahola i Jaume Serra Húnter: una relació guiada per la filosofia

Miquel Verdaguer

COL·LECCIÓ FAMÍLIA SERRA HÚNTER

Jaume Serra Húnter
(Manresa 1878 -
Mèxic 1943).

No passa sovint que es pugui disposar d'un material tan valuós com la correspondència entre dos intel·lectuals de gran renom per tal de saber quines eren les relacions que mantenien. Menys encara quan aquesta correspondència té lloc en temps tan difícils, socialment i políticament, com els que engloben els anys compresos entre el 1925 i el 1938. Aquests dos intel·lectuals són el gironí Carles Rahola i Llorens i el manresà Jaume Serra Húnter. Una amistat guiada per la filosofia que el segon introduïa en la societat gironina a través de conferències donades a l'Ateneu gironí presidit pel primer, i que eren molt ben rebudes per les gironines i gironins de l'època, tal i com ho remarquen les cròniques a *L'Autonomista* i el *Diari de Girona*, que eren els dos diaris de més tirada.

El filòsof manresà va establir forts lligams intel·lectuals amb Girona a través de les conferències donades a l'Ateneu presidit per Rahola

Conferències i cursos a Girona

«Inauguració del Curs: Apologia de l'Ideal. Conferència pel Dr. Jaume Serra Hünter. Catedràtic d'història de la filosofia a la Universitat de Barcelona. Avui dilluns, dia 21 de setembre de MCMXXV, a les deu de la nit». El text de l'anunci diu el següent: «Esta noche, a las diez, el Doctor Don Jaime Serra Hünter dará su anunciada conferencia en el Ateneo, disertando sobre "Apologia del Ideal". El Doctor Serra Hünter goza de una sólida reputación científica en España y en el extranjero. Sus enseñanzas enaltecen la cátedra de Historia de la Filosofía en la ilustre Universidad de Barcelona. Sus cursos monográficos en la propia universidad, especialmente sobre Epistemología, y en el Ateneo Enciclopédico Popular, atraen a los elementos intelectuales, que admiran la calidad de exposición y la profundidad de pensamiento del Doctor Serra Hünter. Aparte su intensa labor universitaria, el docto conferenciante ha publicado una notable "Introducción a la filosofía" y numerosas monografías, avalando con sus trabajos la Enciclopedia Espasa, a cuyo cuerpo de redacción pertenece. Ha sido un verdadero acierto la designación del Doctor Serra Hünter para inaugurar el presente curso del Ateneo. Sea bienvenido».

Aquest era l'anunci que publicava el dia 21 de setembre de l'any 1925 el diari *L'Autonomista* en la seva primera pàgina. Ben segur que aquesta conferència va deixar molts bons records entre les gironines i els gironins d'aquella època, ja que posteriorment Serra Hünter va tornar diverses vegades més a Girona —una terra a la qual tenia en molta estima— a parlar de la seva filosofia.

La ciutat de Girona estava completament submergida en un intens període de desvetllament cultural al

ARXIU FAMILIA RAHOLA.

Carles Rahola Llorens.
(Cadaqués 1881 - Girona 1939).

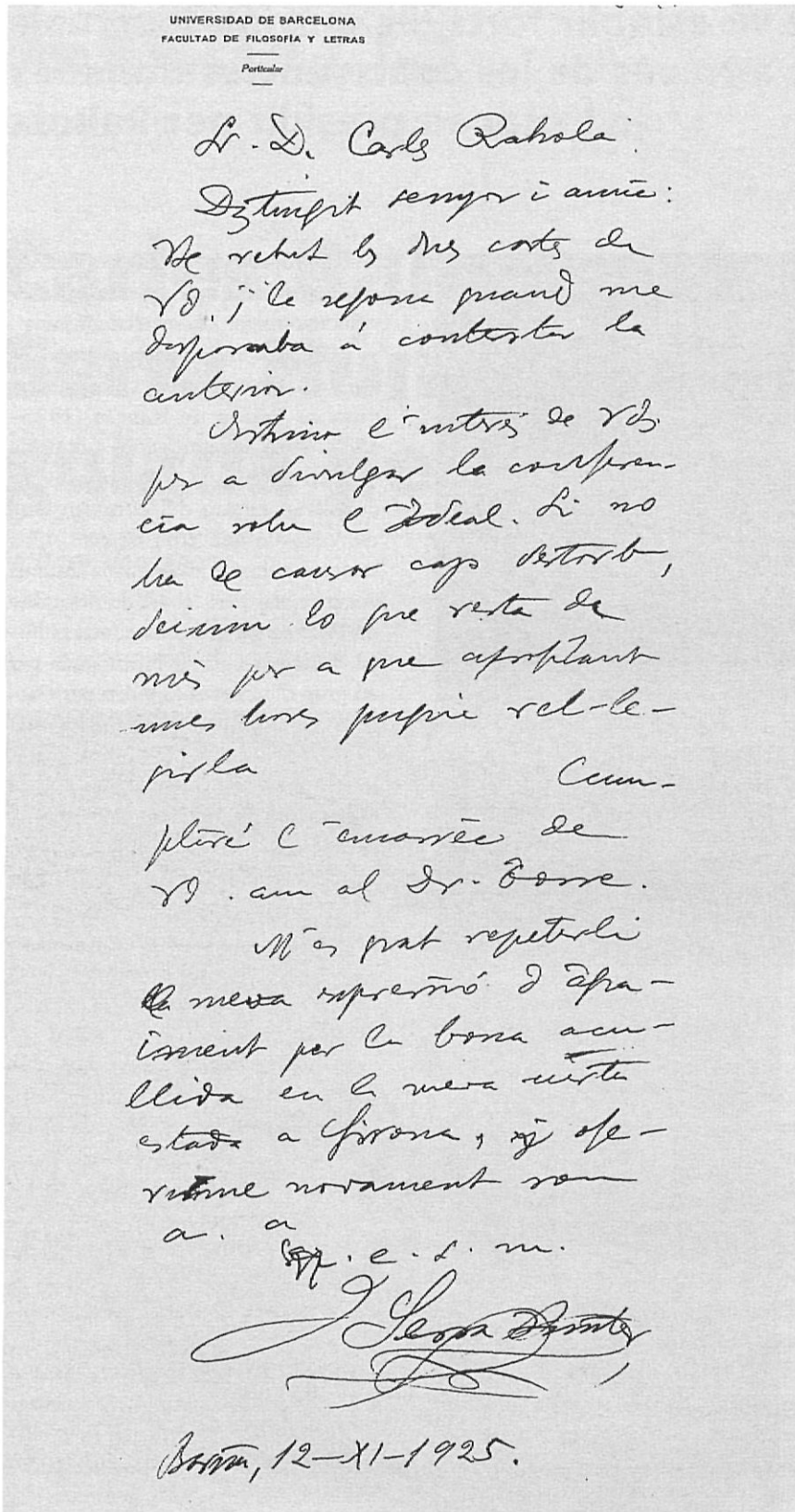
principi del segle XX. La filosofia era una de les pioneres d'aquest ressorgiment. Els personatges que lideraven aquesta embranzida cultural eren intel·lectuals de la talla de Prudenci Bertrana, Miquel de Palol, Xavier Montsalvatge i Carles Rahola. Tots ells eren personatges que, gràcies a les seves obres aixecaren el llistó de la cultura gironina d'aquell temps; i entremig d'aquests esforços autòctons per fer renéixer la cultura gironina cal també tenir en compte les anades i vingudes de Serra Hünter proposant la filosofia com una eina imprescindible per a una vida guiada per l'ideal. Aquest ideal ell l'entén no com quelcom abstracte o fictici, com quelcom que està present només en els nostres somnis quan estem descontents de la realitat que vivim, sinó com quelcom viu amb una vida més perfecta que la

nostra pròpia vida. Aquesta és l'essència del missatge que Serra Hünter volia transmetre a la societat gironina.

Aquesta embranzida cultural va sofrir una brusca parada amb la dictadura de Primo de Rivera (1923-1931). Però les institucions culturals i les activitats que organitzaven no defalliren enmig del constant atac repressiu de què eren objecte. Una societat cultural anomenada Atenea desapareixia, però el 12 de desembre de 1922 sorgia una altra entitat cultural, l'Ateneu Gironí, promoguda per un grup d'homes encapçalats per Carles Rahola com a president i Cassià Costal com a secretari. Ambdós, junt amb l'il·lustre pedagog Miquel Santaló, van ser personatges molt importants en la relació intel·lectual que Serra Hünter mantingué amb la ciutat de Girona. Carles Rahola va ser l'impulsor de les conferències de filosofia que Serra Hünter va fer a l'Ateneu Gironí; Dàrius Rahola era el director del diari *L'Autonomista*, un dels dos on sortien els articles que Cassià Costal publicava sobre les conferències que feia Serra Hünter; l'altre era el *Diari de Girona*. I Miquel Santaló, com a alcalde de la ciutat, com a eminent pedagog i com a polític d'Esquerra Republicana, com Serra Hünter ho va ser més tard.

El mestre Serra Hünter va treballar a fons per tal d'estendre la cultura catalana arreu del país. Una de les ciutats a què acudia amb més estima era Girona i el seu Ateneu. La seva relació intel·lectual amb la ciutat queda demostrada per les conferències que hi va donar entre els anys 20 i 30 del principi del segle XX.

Els anys 30 van destacar per ser uns anys de gran engrescament col·lectiu i d'una enorme obertura envers la cultura a la ciutat de Girona. El primer apunt d'aquest engrescament cultural el tenim ja abans

Carta de Serra Hünter a Rahola,
12 de novembre de 1925.

d'entrar en la dècada dels anys 30, amb la conferència sobre l'ideal. Aquesta conferència va inaugurar el curs 1925-1926 de l'Ateneu de Girona i, posteriorment, va ser publicada l'any 1926 per la tipografia de *L'Autonomista* de la ciutat de Girona.

Posteriorment, l'any 1931, Serra Hünter tornà a acudir a l'Ateneu gironí a impartir un curs de filosofia dividit en cinc sessions. Aquestes sessions es van desenvolupar, tal i com havien quedat per carta del dia 16 de febrer de 1931, entre els dies 23 de març, 9,

20 i 28 d'abril, i 16 de maig del 1931. L'interès de la gent gironina per aquestes conferències era cada vegada més gran. Cassià Costal s'encarregà de reflectir-ho en les seves cròniques als diaris, amb frases i expressions com: «A la sala capitular de la casa del poble, les velles pedres s'han estremit de joia davant la paraula clara i serena del pensador que diu coses fines i alades». També afirmava que «dotzenes d'ulls juvenívols i palpitants admiren l'austera figura de l'home senzill que presenta tot un panorama de perspectives ideals», i que «la càlida paraula del Mestre s'endinsa en els pits d'aquells adolescents àvids d'espiritualitat, i en els replecs de llurs subconsciències hi senten ressonar vibracions supervivents de coses eternes». Aquestes són expressions que aparegueren a la crònica del diari *L'Autonomista* del dia 24 de març de 1931, on Costal destacava també que la manera que Serra Hünter tenia de parlar de la filosofia havia fet que aquesta deixés de ser considerada com quelcom inabastable per la gent i havia obrat el miracle de convertir-la en quelcom de fàcil accés per a tothom. Serra Hünter presentava la filosofia com la mare de les ciències i afirmava que l'home modern sentia la necessitat també de dedicar-se a les coses de l'esperit.

Serra Hünter destacà, en la seva segona conferència, el valuós paper que la filosofia té a l'hora d'enlairar el nivell cultural i social d'una nació. El contingut d'aquesta segona conferència va sortir detallat en la primera pàgina de *L'Autonomista* del dia 10 d'abril de 1931. En aquesta mateixa pàgina hi apareixia la candidatura republicana a les eleccions municipals, amb noms com els de Miquel Santaló (en el districte primer) i Dàrius Rahola (en el districte quart). També hi havia un anunci publicitari de la candidatura republicana que deia: «Ciudadà! Els

En una de les seves conferències gironines, Serra Húnter va destacar el paper de la filosofia a l'hora d'enlairar el nivell cultural i social d'una nació

teus clams de justícia seran satisfets pel triomf dels ideals encarnats en la candidatura republicana. Vota-la!».

Els dos diaris feien cròniques del contingut de les conferències i destacaven la calorosa rebuda que sempre rebia Serra Húnter entre les gironines i gironins àvids de les seves paraules.

El diari *L'Autonomista* del dia 22 d'abril de 1931 destacava el moment històric de la proclamació de la República. Dos dies abans Serra Húnter havia fet la seva tercera conferència a l'Ateneu de Girona. El diari reproduïa les paraules que Carles Rahola va pronunciar amb motiu d'aquesta proclamació, que van precedir la conferència del mestre Serra Húnter. Rahola parlà de l'enderrocament del regim monàrquic, de la proclamació d'una república a través d'una revolució pacífica, i que Catalunya veuria reconeguts els seus drets i les seves legítimes aspiracions. Afirmà que l'Ateneu, que no havia deixat mai de treballar en pro de la cultura catalana i gironina, havia estat l'única tribuna oberta a la cultura, tant a la ciutat de Girona com a les seves comarques. Rahola mostrà la satisfacció de l'Ateneu per l'adveniment d'un règim en què serien respectades tant les llibertats individuals com les col·lectives. Tot seguit Carles Rahola va presentar la tercera conferència del que ell qualificava «un home amb una paraula amara d'humanisme i de catalanitat».

En aquesta mateixa edició del diari, Cassià Costal reflectia, d'una manera diàfana, l'ambient que es respirava a les conferències del doctor Serra Húnter. Deia el següent: «Belles dames, ciutadans cultes, joventut estudiosa, ambient elegant, atmosfera tranquil·la». Pel que fa al conferenciant, destacava que era «un esperit essencialment especulatiu [...] amb una serenitat imperturbable». Això era el que captivava la gent,

recho

Roma, en su hora más rica, más acaudalada, dejó de interesarle; fué esta el principio de su declinación, de su hundimiento. El hombre que por su opulencia, por su saber, por su habilidad, por su ignorancia, por su orgullo, por su derecho o por su deber produce un pueblo y hombre camino de ascender, se convierte en un hombre miserable, cuando sienten el deber de ser libres. El hombre que se convierte en un hombre miserable, cuando sienten el deber de ser libres, se convierte en un hombre miserable, cuando sienten el deber de ser libres.

ATENEU DE GIRONA

INAUGURACIÓ DE CURS

APOLOGIA DE L' IDEAL

Conferència pel

DR. JAUME SERRA HUNTER

Catedràtic d'Història de la Filosofia
a l'Universitat de Barcelona

Avui dilluns, dia 21 setembre de MCMXXV,
a les deu de la nit.

El Dr. Serra Hunter a l'Ateneu de Girona

Fundació

Bernat Metge

Esta noche, a las diez, el doctor don Jaime Serra Hunter dará su anunciada conferencia en el Ateneo, disertando sobre «Apología de l'Ideal».

El II volum dels Diàlegs de Plató. En aquest volum són publicats tres dels diàlegs més importants de la joventut de Plató: «Caríades», «Lísies» i «Protàgoras». Tots tres són característiques habituds.

Anunci i notícia de l'estada a Girona de Serra Húnter, a *L'Autonomista*, 21 de setembre de 1925.

que amb fervorosa devoció acudia sempre puntual a la cita. Cassià Costal afirmava que els ingredients clau de les seves receptes filosòfiques a la societat gironina d'aquella època eren «la seva austeritat simpàtica, la seva dicció elegant, la densitat del pensament» amb què parlava de la importància de la filosofia.

En aquesta tercera conferència, Serra Húnter aprofità l'avinentesa dels fets polítics que estaven succeint per aquelles dates per tal de lligar-ho amb la seva filosofia de l'ideal; hi afirmà: «els aconteixements històrics que estem presenciant no són altra cosa, en definitiva, que el triomf de l'Ideal». Serra Húnter destacà que, pas a pas, el món dels ideals es va eixamplant, i això fa que la vida de l'esperit adquireixi cada vegada unes connotacions més transcendents. La seva era, sens dubte, una filosofia idealista i espiritualista que embadalia les consciències

de totes aquelles persones que l'escoltaven. En la crònica que Cassià Costal va fer d'aquesta conferència hi ha una frase que resumeix clarament l'immens interès que despertava el mestre Serra Húnter en les seves visites a Girona: «I el Mestre va explicant, explicant, i en el silenci solemniat de la sala sembla que hi remoregi l'aleteig d'un ocell que canta, que canta coses mai sentides, melodies noves, sons d'instruments divins que retrunyen al fons de les ànimes encantades».

Els diaris *L'Autonomista* i *Diari de Girona* continuaren, en edicions posteriors, fent-se ressò de les darreres conferències del mestre. En l'edició del 30 d'abril de *L'Autonomista*, després de la quarta conferència, Cassià Costal resumia molt bé l'actitud del públic en el conjunt de les quatre primeres xerrades: «La sala, plena com sempre; un públic atentíssim es disposa a fruit de les paraules del filòsof i a

Serra Hünter, regidor de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, en una conferència, 1934. Arxiu Històric de Barcelona.

copsar-ne l'enlairada doctrina».

Cassià Costal afirmava que en la primera conferència la dicció del mestre va provocar un enamorament de la filosofia; en la segona va provocar, com si fos una mena de poesia, un engrescador apropament a la filosofia; la tercera conferència (ja proclamada la República) va provocar que en la filosofia s'hi pogués veure l'explicació de tots els fets humans i la comprensió de tot el que estava succeint. La quarta conferència provocà com una mena d'entusiasme sa per la filosofia i els seus continguts. Cal remarcar una curiositat molt notòria, i és el fet que es produís un major acostament del públic femení a la filosofia.

Cassià Costal no es cansava de remarcar l'entusiasme que les conferències del mestre provocaven: «la gent vibrava interiorment d'emoció intensa; tots els ulls romanien clavats sobre el conferenciant; tots els alens, sospesos de la seva paraula; totes les ànimes, rendides a la seva eloqüència».

Girona i les seves contrades, gràcies a l'interès que hi va tenir Carles Rahola, van fruit de la filosofia de Serra Hünter; van gaudir de l'oportu-

nitat d'aprendre que la filosofia era una eina imprescindible per poder arribar a comprendre l'entramat dels esdeveniments socials i humans que ens envolten en el dia a dia de les nostres vides. En agraïment per la calorosa rebuda que la societat gironina li va dispensar, el mestre Serra Hünter es va acomiadar amb paraules emocionades i feu un gran elogi de Girona i de les seves entitats culturals. El mateix Cassià Costal acabava la seva crònica a *L'Autonomista* del dia 18 de maig de 1931 amb paraules adreçades al mestre com «savi simpàtic i senzill, ben català i ben universal, fill espiritual de Plató, esperit comprensiu i magnànim, arquitecte del pensament, sadollat de les essències més fines i més pures de la humana naturalesa». Sense cap mena de dubte, la ciutat de Girona i els seus contorns van tenir un puntal clau en la filosofia del mestre per la recuperació del seu vigor cultural al principi del segle XX.

El mateix Serra Hünter destacava en la seva darrera sessió que «en la història de la vida intel·lectual d'aquesta ciutat, que ha sabut agermanar l'amor al treball i a la pau amb la

resistència heroica a la tirania, constarà des d'avui aquest fet com un nou símptoma del desvetllament de la cultura espiritual a Catalunya».

No només les conferències filosòfiques que hi donava demostren que Serra Hünter era un enamorat de Girona; també el fet que edités dos volums de la col·lecció *Els Clàssics de la Filosofia*, volums titulats *Sòcrates* i *Spinoza*, al taller gironí Gràfiques Rahola ho palesa.

Però no era només filosofia el que aportava Serra Hünter a les comarques gironines; també hi deixava notar la seva tasca política. Una de les ocasions en què això va tenir lloc va ser quan, en representació del president de la Generalitat, va assistir a la inauguració de les escoles de Sant Jordi Desvalls, tal com reflectí *L'Autonomista* del dia 26 d'abril de 1934. En aquest acte Serra Hünter afirmava que «l'escola és la segona llar i s'ha d'enaltir i dignificar com la llar pròpia».

El *Diari de Girona*, com he dit abans, també es feia ressò de les conferències que el mestre feia a Girona. Li dedicava expressions com «el poeta-filòsof que dóna a l'especulació pura un esclat de vida, de color i de llum vivíssima que s'endinza il·luminant amb clarors soptades els replecs més recòndits de l'ànima».

Correspondència i filosofia

Un altre ingredient que demostra l'estreta relació de Serra Hünter amb Girona era la correspondència que mantenia amb Carles Rahola. Concretament van ser 31 les cartes que el mestre va dirigir al seu amic gironí, entre els anys 1925 i 1938, en les quals, a més del fil conductor que era la filosofia i les seves xerrades a la ciutat de Girona, es traspua una gran amistat entre ambdós interlocutors.

En una carta del dia 12 de

El 1939, Rahola i Serra Húnter van empremre el camí de l'exili. Mentre el primer va tornar i va ser afusellat, el segon es va establir a Cuernavaca, Mèxic

Notícia del curs de filosofia de Serra Húnter a Girona, al *Diari de Girona*, 19 de maig de 1931.

novembre de 1925, Serra Húnter agraeix al seu amic gironí el seu enorme interès en la divulgació, a totes les comarques gironines, de la seva conferència sobre l'ideal, pronunciada el dia 21 de setembre anterior.

Una curiositat que cal remarcar és que el mateix Serra Húnter enviava els resums de les seves conferències a Carles Rahola, per tal que sortissin publicats tal qual a *L'Autonomista*. Aquest fet mostra l'enorme meticulositat del mestre.

En una altra carta del dia 5 d'agost de 1928 ja es començava a apuntar la possibilitat del curs de filosofia. Serra Húnter parlava amb admiració d'un deixeble gironí que tenia al seu costat, Joaquim Xirau, i recordava aquells personatges de l'Ateneu que marcaven la seva relació amb Girona (Costal, Santaló, Dàrius Rahola).

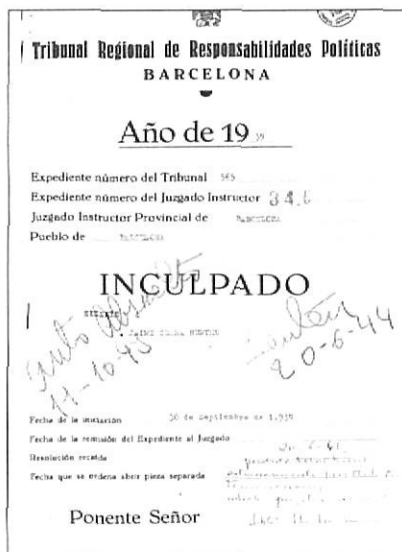
En les seves cartes parlen de les dates del curs que el mestre havia de fer a Girona, i també del exemplars que s'havien de distribuir de les seves obres per diferents llibreries de les

contrades gironines. Aquesta amistat entre ambdós personatges il·lustres de la cultura catalana és evident. Però encara es deixa notar més quan, en una carta del 14 d'octubre de 1938, Serra Húnter s'expressa amb aquestes paraules: «Sempre que vingueu a Barcelona aviseu-me. Tinc una reserva de temps pels bons amics, que cada dia escasejen més».

L'argument bàsic de la filosofia que entre ambdós van dur a Girona era el seu ideal d'incitar a un canvi en les consciències de les persones, que les conduís a la fonamentació d'una filosofia de la vida. Aquest canvi hauria d'estar basat en la potenciació de l'acció. D'això se'n desprèn que la filosofia de Serra Húnter era eminentment pràctica. Per a ell, vida i filosofia no són dos compartiments separats, sinó que han de caminar sempre juntes, ja que la filosofia és la que, a mig i llarg termini, ens ha d'acostar més i més als avatars de la vida quotidiana.

Serra Húnter treballava per una filosofia més viva i més humana, que ajudés a obrir nous camins, però sense

L'any 1942, Serra Húnter va ser condemnat a «extrañamiento», pèrdua total de béns i inhabilitació perpètua absoluta.

deixar de banda elements tan importants com la tradició. I l'Ateneu gironí, de la mà de Carles Rahola, volia fer arribar aquesta filosofia a la societat gironina de l'època.

Serra Húnter defensava els valors que la filosofia podia oferir com a eina per entendre el món i la vida, ja que, segons ell, la filosofia és quelcom intrínsec a l'ésser humà. Aquesta manera d'entendre la filosofia va captivar, sense cap dubte, la consciència de la societat gironina.

Ambdós, Serra Húnter i Rahola, van haver d'iniciar el camí de l'exili per la seva defensa dels valors de la cultura catalana. Però mentre Carles Rahola tornà i va ser afusellat el 15 de març de 1939, Serra Húnter no va parar fins haver travessat la frontera. La primera parada va ser l'exili francès a Tolosa i la segona l'exili mexicà de Cuernavaca.

¿Qui sap si un cop iniciada la ruta de l'exili, Carles Rahola tingué més notícies de Serra Húnter o no? És més que probable que ambdós acabessin perdent el contacte. El que mai ningú no els podrà negar és el seu constant esperit de lluita en favor de la cultura i les institucions culturals catalanes, des dels seus àmbits respectius.

Vull que aquest article serveixi per reconèixer, una vegada més, l'important tasca duta a terme per Carles Rahola. Però també, i per damunt de tot, per tal que sigui reconeguda la figura i l'obra d'un filòsof i polític català tan important com és Jaume Serra Húnter.

Miquel Verdaguier Turró
és llicenciat en filosofia i lletres.

Les 31 cartes de Serra Húnter a Rahola es poden consultar a l'Arxiu Històric Municipal de Girona. Narcís-Jordi ARAGÓ i Josep CLARA en van transcriure cinc a *Els epistolaris de Carles Rahola*, Ajuntament de Girona – Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998.